

ANNALES SCIENTIA POLITICA

VOLUME 7, NUMBER 2, 2018

ANNALES SCIENTIA POLITICA

Vol. 7, No. 2, 2018

MELKUSOVÁ, H.: Permeability of the Slovak – Ukrainian border.
Annales Scientia Politica, Vol. 7, No. 2 (2018), pp. 18 – 34.

HELENA MELKUSOVÁ

Institute of Political Sciences
Faculty of Arts
University of Prešov
Slovak Republic
E-mail: helena.melkusova@unipo.sk

Abstract:

In this paper, we examine the permeability of the border between the Slovak Republic and Ukraine. On the basis of data from the Office of the Border and Alien Police of the Ministry of Interior of the Slovak Republic we analyse the development of legal migration of persons and transport means through the border crossings of Vyšné Nemecké – Uzhhorod and Ubl'a – Malýj Bereznyj, also the border crossing for pedestrians and cyclists Veľké Slemence – Mali Slemenci during years 2013 – 2017. We found that the border crossing of Vyšné Nemecké is highly dimensioned, the number of people passing the border is constantly rising, but there is a different situation in the means of transport, where we record, first, decrease and later on gradual increase of the numbers. The number of border crossings also rises at the border crossing of Ubl'a, though there has been a decrease in transport vehicles after 2014, followed by an increase later on. A significant change in the increase of the number of persons legally crossing the Slovak Republic and Ukraine border occurred in 2017 in the context of the change of Ukraine's visa regime with the EU countries.

Keywords:

Border permeability, Border crossings, Legal migration, Office of the border and Alien Police of the Ministry of Interior of the Slovak Republic.

PRIEPUSTNOSŤ HRANICE SLOVENSKEJ REPUBLIKY A UKRAJINY

HELENA MELKUSOVÁ

Institute of Political Sciences
Faculty of Arts
University of Prešov
Slovak Republic
E-mail: helena.melkusova@unipo.sk

Abstract:

In this paper, we examine the permeability of the border between the Slovak Republic and Ukraine. On the basis of data from the Office of the Border and Alien Police of the Ministry of Interior of the Slovak Republic we analyse the development of legal migration of persons and transport means through the border crossings of Vyšné Nemecké – Uzhhorod and Ubl'a – Malyj Bereznyj, also the border crossing for pedestrians and cyclists Velké Slemence – Mali Slemenci during years 2013 – 2017. We found that the border crossing of Vyšné Nemecké is highly dimensioned, the number of people passing the border is constantly rising, but there is a different situation in the means of transport, where we record, first, decrease and later on gradual increase of the numbers. The number of border crossings also rises at the border crossing of Ubl'a, though there has been a decrease in transport vehicles after 2014, followed by an increase later on. A significant change in the increase of the number of persons legally crossing the Slovak Republic and Ukraine border occurred in 2017 in the context of the change of Ukraine's visa regime with the EU countries.

Keywords:

Border permeability, Border crossings, Legal migration, Office of the border and Alien Police of the Ministry of Interior of the Slovak Republic.

V rámci realizácie asociačnej dohody EÚ a Ukrajiny sa snažia krajiny susediace s Ukrajinou skvalitňovať manažment prechodu hraníc, v súvislosti s tým je realizovaný aj výskum priepustnosti hranice zo Slovenskej republiky na Ukrajinu a z Ukrajiny do Slovenskej republiky. S využitím deskriptívnej a komparatívnej metódy sme vyhodnotili oficiálne štatistické údaje, ktoré každoročne zverejňuje ÚHCP P PZ SR vo svojich ročenkách, ktoré sa týkajú legálnej migrácie medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou. Spracovali sme údaje za päťročné obdobie 2013 – 2017. Východiskom pre porovnanie dynamiky priepustnosti slovensko-ukrajinskej hranice jednotlivých rokov je pre nás rok 2014. Zvolili sme si ho pre porovnanie z dôvodu zásadných vnútropolitických zmien, ktoré sa odohrali na Ukrajine, a ktoré mali značný vplyv aj na počet osôb a dopravných prostriedkov, prechádzajúcich cez hraničné priechody medzi SR a Ukrajinou. V roku 2014 došlo na Ukrajine k občianskym nepokojom, v dôsledku čoho odstúpil dovtedajší premiér V. Janukovič, destabilizovala sa situácia na východe Ukrajiny, kde sa rozhorel vojnový konflikt, udiali sa zmeny v politickej oblasti. Tieto skutočnosti ovplyvnili aj počty osôb, ktoré prechádzali cez hraničné priechody, tiež počty dopravných prostriedkov. Pokles dopravných prostriedkov, ktoré prehádzali hra-

ničnými priechodmi súvisel najmä s tým, že doprava tovarov, surovín z Ruskej federácie na Slovensko a do ďalších krajín EÚ značne klesla, resp. sa z dôvodov prijatia sankcií úplne zastavila. Obdobne občania z Ruskej federácie kvôli nepokojom a vojenskému konfliktu na Východe Ukrajiny, obmedzili svoje cesty do krajín EÚ cez Ukrajinu, alebo prechádzali inými hraničnými priechodmi najmä cez Bielorusko a Poľsko.

Napriek rôznym problémom a komplikáciám, ktoré sa týkajú politickej a bezpečnostnej situácie na Ukrajine, SR má záujem o rozvíjanie dobrých susedských vzťahov, má záujem odstraňovať bariéry a zlepšovať cezhraničnú spoluprácu s Ukrajinou, opiera sa pri tom o koncept Európskej politiky susedstva, ktorý bol prijatý v roku 2004, keď došlo k rozšírovaniu EÚ. Podľa J. Scotta (2011a), pri skúmaní regionálneho rozvoja pohraničia sú štátne hranice chápané spravidla ako mnohostranné sociálne inštitúcie, nie len ako formálne politické markery zvrchovanosti. Hranice rámcujú spoločenské a politické dianie a sú vytvárané prostredníctvom inštitucionálnych a diskurzívnych postupov rôznymi aktérmi na rôznych úrovniach (porovnaj tiež M. Lačný, 2017, s. 4 – 5). Slovenská republika musí dodržiavať princípy a kritériá ochrany hraníc na základe prijatých noriem v Schengenskej zmluve a zabezpečovať tak vonkajšiu hranicu EÚ. Slovenská republika splnila požiadavky na technické a personálne zabezpečenie hraníc a od vstupu SR do EÚ (1. 5. 2004), hraničný priestor a hranica medzi SR a Ukrajinou (97,8 km) je precízne monitorovaná a dôsledne strážená. Európska únia sa zároveň zaviazala, voči členským štátom, že prispieje svojou politikou v oblasti cezhraničnej spolupráce k vytváraniu priestoru pre slobodný pohyb osôb, k posilneniu ich bezpečnosti, ako aj k utváraniu spravodlivých vzťahov. V týchto súvislostiach je možné uviesť, že „sloboda, bezpečnosť a spravodlivosť sú kľúčové hodnoty, ktoré sú významnými prvkami modelu európskej spoločnosti. Sú základnými kameňmi modelu európskej integrácie.“ (Komisia európskych, 2009, s. 1). Podľa oznámenia z júna 2008 bude prioritným cieľom nasledujúcich rokov rozvíjanie spoločnej politiky v oblasti prisťahovalectva a azylu. Solidarita musí ostať v centre pozornosti spoločnej politiky a Únia musí poskytovať väčšiu pomoc členským štátom, ktoré sú najviac vystavené mig-

račnému tlaku (Komisia európskych, 2009, s. 23).

Úsek štátnej hranice Slovenskej republiky s Ukrajinou sa stal vonkajšou pozemnou hranicou Schengenského priestoru odo dňa 21. decembra 2007, tiež sa týmto dňom stal úsek štátnej hranice medzi Slovenskou republikou a Poľskom, Českom, Rakúskom a Maďarskom vnútornou pozemnou hranicou Európskej únie. Medzinárodné letiská (Letisko M.R. Štefánika Bratislava, Letisko Poprad-Tatry, Letisko Košice) sa stali vonkajšou vzdušnou hranicou Európskej únie dňom 30. marca 2008. Pravidlá prekračovania vonkajšej hranice a podmienky vstupu na územie Slovenskej republiky ako členského štátu Európskej únie, ktorý v plnom rozsahu uplatňuje Schengenské *acquis*, sú stanovené v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 z 15. marca 2006, ktorým sa ustanovuje kódex Spoločenstva o pravidlách upravujúcich pohyb osôb cez hranice (Kódex schengenských hraníc). Kódex schengenských hraníc nadobudol účinnosť 13. 10. 2006 (Schengenské hranice, 2018).

Na úseku slovenskej štátnej hranice s Ukrajinou je v súčasnosti päť hraničných priechodov, najviac osôb a dopravných prostriedkov prechádza cez cestný hraničný priechod Vyšné Nemecké – Užhorod, kde prechádza osobná i nákladná doprava, peší priechod tu absentuje. Na druhom mieste, čo do frekvencie prechodu hraníc osôb a osobnej dopravy (nákladná doprava je možná len do 3,5 tony), je cestný hraničný priechod Ubl'a – Malýj Bereznyj, kde je možné prejsť hranicu i peším a cyklistom. Hraničný priechod Veľké Slemenec – Mali Slemenci slúži len ako priechod pre peších a cyklistov. Na železničnú prepravu slúži hraničný priechod Čierna nad Tisou – Čop a Maťovské Vojkovce – Pavlovo.

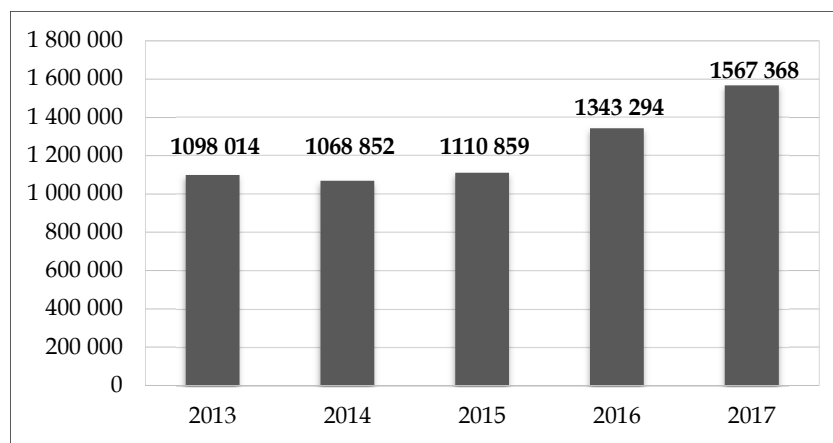
V našom príspevku budeme sledovať priepustnosť osôb a dopravných prostriedkov predovšetkým na hraničnom priechode Vyšné Nemecké – Užhorod a Ubl'a – Malýj Bereznyj v rokoch 2013 – 2017. Stručne vyhodnotíme i ďalšie hraničné priechody a uvedieme štatistické údaje v grafoch. Priepustnosť hranice vyhodnocujeme na základe údajov, ktoré sa týkajú legálnej migrácie a boli zverejnené Úradom hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru MV SR v ročenkách za obdobie rokov 2013 – 2017.

Najväčší počet osôb, ktoré prechádzajú hranicu SR a Ukrajiny si volí cestný priechod Vyšné Nemecké. Na hraničných priechodoch porovnávame počty prechádzajúcich osôb s rokom 2014, z dôvodov, ktoré sme uviedli v predošlom texte. V roku 2013 bol počet osôb prechádzajúcich hranicu mierne vyšší oproti roku 2014 t. j. 1 098 014 osôb, čo je o 2,65 % viac cestujúcich než v roku 2014, keď hranicu prekročilo 1 068 852 osôb. Pokiaľ budeme porovnávať počty osôb prechádzajúcich hranicu v ďalších rokoch s rokom 2014, môžeme skonštatovať, že ich počet neustále rástol. V roku 2015 prekročilo hranicu zo SR na Ukrajinu a z Ukrajiny do SR spolu 1 110 859 osôb, čo je o 3,94 % viac než v roku 2014. V roku 2016 to bolo 1 343 294 cestujúcich, čo je nárast o 20,92 %, t. j. viac ako o pätinu osôb oproti roku 2014. Významný vzostup počtu cestujúcich zo Slovenska na Ukrajinu a z Ukrajiny na Slovensko a do ďalších krajín EÚ nastal v roku 2017, keď hranicu prekročilo 1 567 368 osôb, čo je vo vzťahu k roku 2014 nárast o 46,64 % (Ročenky ÚHCP

P PZ SR 2013 – 2017). V týchto súvislostiach môžeme uviesť, že zavedenie bezvízového styku so SR a ostatnými krajinami EÚ sa prejavilo aj vo výraznom raste počtu cestujúcich. Dňa 11. 6. 2017 bola zrušená vízová povinnosť pre občanov Ukrajiny do schengenského priestoru na dobu 90 dní. Členské štáty EÚ schválili zavedenie bezvízového styku pre Ukrajinu pre občanov, ktorí majú biometrické pasy, teda cestujúcim za obchodom, turistikou, alebo z rodinných dôvodov. Bezvízový styk, ktorý sa s výnimkou Veľkej Británie a Írska, vzťahuje na celú EÚ a všetky krajiny patriace do Schengenského priestoru, však občanom Ukrajiny nedáva právo pracovať v EÚ (Európsky parlament, 2017).

Celkový počet cestujúcich cez hraničný priechod Vyšné Nemecké za obdobie piatich rokov je 6 188 387 osôb. (Ročenky ÚHCP P PZ SR 2013 – 2017). Počet osôb prechádzajúcich hranicu v rokoch 2013 – 2017 sme zobrazili v nasledujúcom grafe.

Graf 1 Vyšné Nemecké – Užhorod: počet osôb prechádzajúci hranicu SR a Ukrajiny v rokoch 2013 – 2017

Zdroj: Ročenky ÚHCP P PZ SR, vlastné spracovanie.

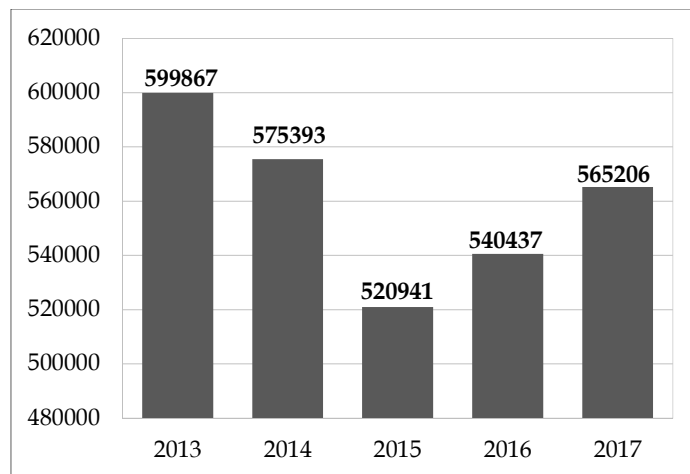
S rastom počtu osôb zároveň rástol aj počet dopravných prostriedkov prekračujúcich vo Vyšnom Nemeckom hranicu SR a UA, ako aj UA a SR. V ročenkách 2013 – 2017, ktoré zverejnil Úrad hraničnej a cudzineckej polície P PZ Ministerstva vnútra SR nie sú zaznamenané oddelene osobné dopravné prostriedky, nákladné dopravné prostriedky, ani autobusy. Údaje sú vyjadrované súhrnne, t. j. za všetky dopravné prostriedky. Na rozdiel od osôb, kde postupne ich počet vzrastal, pri dopravných prostriedkoch je situácia iná. Najväčší počet dopravných prostriedkov prekročil hranicu na

cestnom priechode Vyšné Nemecké v roku 2013, čo činilo 599 867 vozidiel rôzneho druhu. V nasledujúcom roku 2014 nastal pokles na 575 393 dopravných prostriedkov, čo je o 4,07 % menej než v roku 2013. Najvýraznejší pokles prechádzajúcich dopravných prostriedkov sa týka roku 2015, oproti roku 2014 prešlo týmto hraničným priechodom o 9,46 % menej, t. j. 520 941 dopravných prostriedkov, čo je celkovo najmenej dopravných prostriedkov za obdobie piatich rokov 2013 – 2017. V roku 2016 prešlo cez hraničný priechod 540 437 dopravných prostriedkov, čo činí oproti roku 2014 po-

kles o 6,07 %. V roku 2017 stúpol počet dopravných prostriedkov na 565 206, čo je oproti roku 2014 pokles už len o 1,77 %. Dôvody prečo počet dopravných prostriedkov klesal súvisia predovšetkým s politickými udalosťami roku 2014, vojnovým konfliktom na Východe Ukrajiny, so sankciami, ktoré boli prijaté voči Ruskej federácii. Občania z RF prestali cestovať cez Ukrajinu, resp. významne obmedzili svoje

cesty. Dochádza aj k presmerovaniu niektorých osobných dopravných prostriedkov na priechod Ubl'a, kde sú kratšie čakacie lehoty, týka sa to aj efektívnejšieho využitia vozidiel, početnejšej frekvencii autobusovej dopravy. Celkovo za päť rokov hraničným priechodom prešlo 2 801 844 dopravných prostriedkov (Ročenky ÚHCP P PZ SR 2013 – 2017).

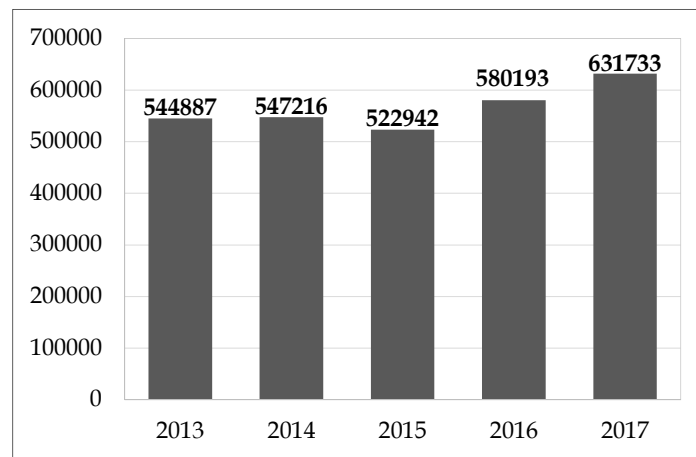
Graf 2 Vyšné Nemecké - Užhorod, počet dopravných prostriedkov prechádzajúcich hranicu SR a UA v rokoch 2013 – 2017

Zdroj: Ročenky ÚHCP P PZ SR, vlastné spracovanie.

Hraničný priechod Ubl'a je cestným priechodom pre vozidlá a nákladnú dopravu do 3,5 tony, je tu aj priechod pre peších a cyklistov. Ubl'a vykazuje neustály nárast cestujúcich v rokoch 2013 až 2017 okrem roku 2015, keď počet osôb klesol. Predpokladáme, že pokles osôb prechádzajúcich touto hranicou súvisí s politickými zmenami na Ukrajine v roku 2014, s určitou obavou o bezpečnosť aj v roku 2015, s rizikami súvisiacimi s vojnovým konfliktom na východnom teritóriu Ukrajiny, neistotou. Postupne ako sa situácia konsolidovala, počet osôb začal narastať. Ak porovnáme vzájomne roky s rokom 2014, môžeme skonštatovať, že v roku 2013 prešlo týmto hraničným priechodom 544 887 osôb, čo je o 0,42 % menej než v roku 2014. V roku 2015 nastal minimálny pokles oproti roku 2014, počet osôb prechádzajúci hranicu bol 522 942, čo je o 4,43 % menej než v roku 2014. V roku 2016 stúpol počet osôb na 580 193 cestujúcich, čo je nárast oproti roku

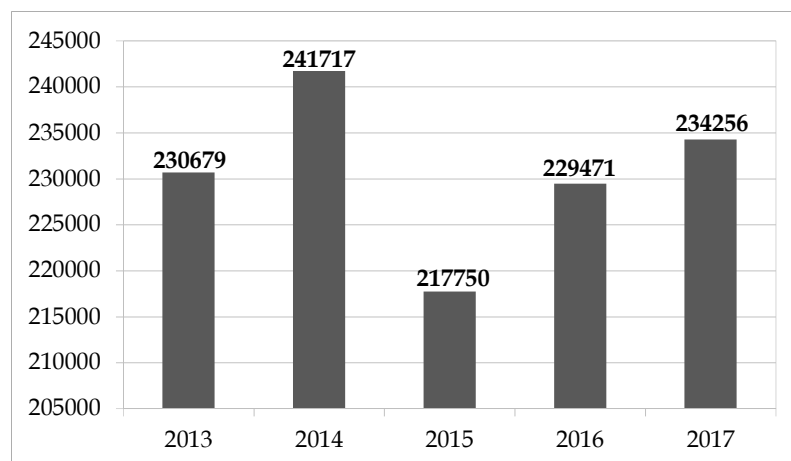
2014 o 6,02%. V roku 2017 stúpol počet osôb na 631 733, čo je nárast oproti roku 2014 o 15,44 %. Tento nárast osôb nedosahuje úrovne, ktorá sa týka hraničného priechodu Vyšné Nemecké, avšak dokumentuje zvýšený počet cestujúcich medzi SR a UA, ako aj UA a SR a ďalšími krajinami EÚ. V grafe č. 3 je zachytený stav cestného hraničného priechodu za obdobie piatich rokov 2013 – 2017, celkový počet osôb, ktoré prešli hraničným priechodom v Ubli je 2 826 971 cestujúcich, čo je o 54,31 % menej než vo Vyšnom Nemeckom (Ročenky ÚHCP P PZ SR 2013 – 2017). Porovnávať oba priechody vzhľadom na ich povahu nie je možné, avšak vzhľadom na to, že sú oba cestné hraničné priechody, môžeme skonštatovať, že sa jedná o značnú frekvenciu prechodu hraníc, čo ukazuje na potrebu otvorenia ďalšieho cestného hraničného priechodu medzi SR a UA, aby sa nápor na tieto dva priechody znížil.

Graf 3 Ubľa – Malý Bereznyj, počet osôb prechádzajúcich hranicu za roky 2013 – 2017

Zdroj: Ročenky ÚHCP P PZ SR, vlastné spracovanie.

Cestný priechod Ubľa je určený pre osobné dopravné prostriedky a nákladnú dopravu vozidiel do 3,5 tony, počet vozidiel prechádzajúcich týmto hraničným priechodom sa menil, najviac vozidiel ním prešlo v roku 2014 a to 241 717 dopravných prostriedkov. Ak porovnáme s týmto počtom ostatné roky, môžeme uviesť, že v roku 2013 to bolo 230 679 vozidiel, čo je o 4,56 % menej než v roku 2014. Najmenej vozidiel prešlo týmto hraničným priechodom v roku 2015, t. j. 217 750, čo činí o 9,91 % menej než v roku 2014, čo korešponduje aj s údajmi týkajúcimi sa osôb, kde v roku 2015 prešlo najmenej cestujúcich. V roku 2016 nastal oproti predchádzajúcemu roku mierny nárast na 229 471 vozidiel, čo je o 5,06 % menej než v roku 2014. Ani rok 2017 nedosiahol v počte prechádzajúcich vozidiel na hraničnom priechode Ubľa úroveň z roku 2014, prešlo ním 234 256 vozidiel, čo je o 3,08 % menej než v roku 2014.

Na rozdiel od iných hraničných priechodov, na tomto hraničnom priechode sa v roku 2014 neprejavil pokles, naopak počet vozidiel bol vyšší, zrejme to súvisí s faktom, že tento priechod má kratšie čakacie lehoty, než Vyšné Nemecké, z uvedeného dôvodu časť vodičov volila tento hraničný priechod na prekročenie hranice. Pokles prechádzajúcich vozidiel nastal v roku 2015, súvisí najmä s tým, že vozidlá z Ruskej federácie už neprechádzali na Slovensko a do iných krajín EÚ, či Európy cez Ukrajinu, vzhľadom na vojenský konflikt na Východe Ukrajiny, ale volili si iné trasy v obave o vlastnú bezpečnosť. Nasledovne počet vozidiel postupne vzrastal, ale ani v roku 2017 nedosiahol počtu vozidiel z roku 2014. Tento Celkovo prešlo týmto cestným hraničným priechodom 1 153 873 vozidiel (Ročenky ÚHCP P PZ SR 2013 – 2017).

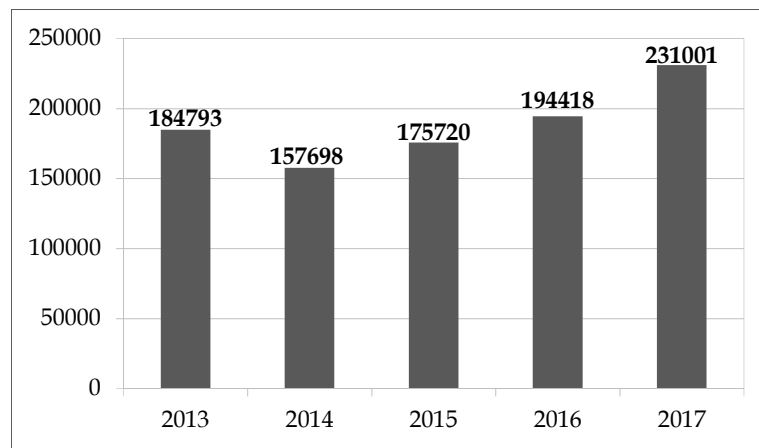
Graf 4 Ubľa – Malý Bereznyj, počet dopravných prostriedkov 2013 – 2017

Zdroj: Ročenky ÚHCP P PZ SR, vlastné spracovanie.

Medzi SR a Ukrajinou sa nachádza cestný priechod pre peších a cyklistov Veľké Slemence. Najviac osôb prešlo týmto hraničným priechodom v roku 2017, ak porovnáme jednotlivé roky s rokom 2014, je možné skonštatovať nasledujúce fakty. V roku 2013 prešlo týmto hraničným priechodom 184 793 osôb, čo je o 14,18 % viac než v roku 2014, keď ním prešlo 157 698 osôb. Predpokladáme, že pokles prechádzajúcich peších osôb v roku 2014 oproti roku 2013 bol zapríčinený nestabilnou situáciou na Ukrajine, s rizikami súvisiacimi s vojenským konfliktom na východe Ukrajiny, oba-

vami o vlastnú bezpečnosť. V roku 2015 vzrástol počet osôb o 11,42 % oproti roku 2014, čo činilo 175 720 peších a cyklistov. V roku 2016 vzrástol počet na tomto hraničnom priechode na 194 418 osôb, čo je nárast o 23,28 % oproti roku 2014. V roku 2017 hraničný priechod použilo 231 001 osôb, čo je nárast oproti roku 2014 o 46,48 %, tento údaj korešponduje s percentuálnym nárastom osôb na hraničnom priechode Vyšné Nemecké, kde v roku 2017 vzostup osôb činil 46,64% (čiže vo Vyšnom Nemeckom to bolo o 0,16 % viac).

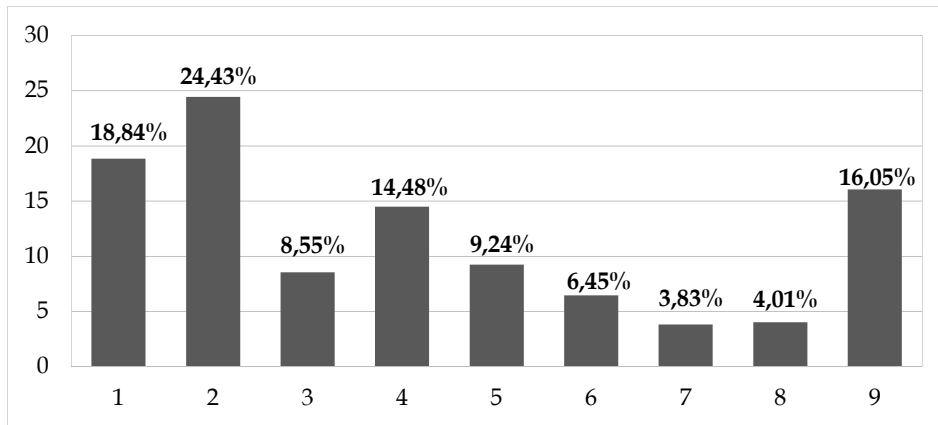
Graf 5 Veľké Slemence – Mali Slemenci, počet osôb 2013 – 2017

Zdroj: Ročenky ÚHCP P PZ SR, vlastné spracovanie.

Pre vytvorenie plastickejšieho obrazu o situácii pri prechode hraníc vo Vyšnom Nemeckom a Ublí, najmä v súvislosti s dĺžkou čakania pri pasovej a colnej kontrole v rámci prechodu hraníc zo SR na Ukrajinu je možné použiť pre našu potrebu výsledky výskumu z roku 2016, ktorý realizoval Inštitút politológie FF PU v spolupráci s ďalšími inštitúciami (Duleba et al, 2017; Dudinský, Dančišin, Lačný, 2017, s. 46 – 56; Melkusová, 2017, s. 27 – 45; Polačková, Lačný, 2018; Marcheviský, Polačková, 2018). V týchto súvislostiach je nevyhnutné uviesť, že oveľa jednoduchšia je situácia vo vnútro-schengenskom priestore, kde pasové a colné kontroly boli zrušené a tak cestujúci môžu slobodne prechádzať z jednej krajiny do druhej. Situácia na slovensko-ukrajinskej hranici je odlišná. Vo výskume v rámci grantovej úlohy „Zdieľanie know-how z európskej integrácie a skúseností z cezhraničnej spolupráce medzi

Nórskom, Ruskom a Ukrajinou – č. projektu: CBC 01014“ a tiež „Zdieľanie know-how pre lepší manažment Schengenskej hranice medzi Slovenskom / Ukrajinou a Nórskom / Ruskom - č. projektu: CBC 01018“ sme okrem iného zisťovali časovú dimenziu, v ktorej sú schopní cestujúci prekročiť hranicu medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou. Zistené skutočnosti týkajúce sa dĺžky čakania na hraničných priechodoch z výskumu, ktorý sa realizoval na Inštitúte politológie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v spolupráci s ďalšími pracovníkmi, predovšetkým s Výskumným centrom Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n. o. so sídlom v Bratislave, a tiež s Katedrou politológie Užhorodskej univerzity uvádzame v nasledujúcom texte. Zber dát sa realizoval priamo na hraničných priechodoch Vyšné Nemecké – Užhorod a Ublá – Malyj Be-reznyj v termíne od 1. 8. 2016 do 31. 10. 2016.

Graf 6 Dĺžka čakania na slovenskej časti hraničného priechodu Vyšné Nemecké

Zdroj: Výskum 1. 8. 2016 – 31. 10. 2016.

Legenda: 1) do 30 min.; 2) 31-60 min.; 3) 61-90 min.; 4) 91-120 min.; 5) 121-180 min.; 6) 181-240 min.; 7) 241-360 min.; 8) 360 a viac; 9) neuvedené.

Výsledky z tohto výskumu boli publikované vo viacerých výstupoch riešiteľov projektu.¹ Výberový súbor z Vyšného Nemeckého tvorilo 607 respondentov. Z celkového súboru respondentov (607) vo Vyšnom Nemeckom, najväčšia skupina cestujúcich 24,43 % (140) prešla slovenskú časť hraničného priechodu v limite 31-60 min., do tridsať minút prešla skupina 18,84 % (108) dopytovaných, na treťom mieste je skupina 14,48 % (83) cestujúcich, ktorá prešla v limite 91-120 min; nasleduje skupina, ktorá prešla v limite 121-180 9,24 % (53) responden-

tov; následne 8,55 % (49) dopytovaných prešlo v limite 61-90 min.; 6,45 % (37) respondentom trval prechod hranice v priemere 181-240 min.; 360 a viac minút čakalo 4,01 % (23) dopytovaných; najmenej početná skupina cestujúcich 3,83 % (22) prešla hranicu v časovom limite 241-360 min., neuviedlo odpoveď na túto otázku 16,05 % (92) dopytovaných.

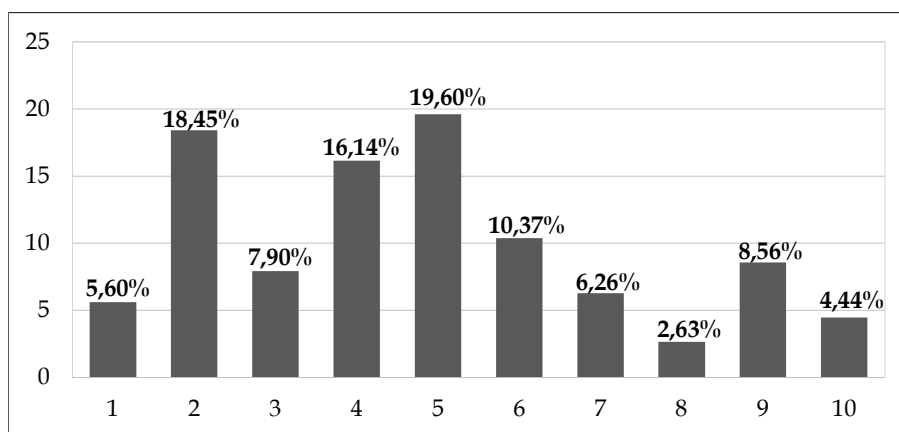
Zisťovali sme taktiež ako dlho v priemere trvá prekročenie hranice z Ukrajiny do SR, na rozdiel od slovenskej časti hraničného priechodu, kde najväčšia skupina prešla v intervale 61-120 min., na ukrajinskej časti sú čakacie lehoty výrazne dlhšie, najviac respondentov z Ukrajiny 19,60 % (119) prešlo do SR v intervale 121-180 min., čo je o 10 % viac než prechádzalo v tomto intervale na slovenskej časti hraničného priechodu, čo bola v poradí dĺžky čakania štvrtá skupina respondentov smerujúca zo SR na Ukrajinu, avšak na ukrajinskej časti hranice to bola najpočetnejšia skupina. Na druhom mieste je skupina 18,45 % (112) respondentov, ktorí prešli ukrajinskú časť hranice v intervale 31-60 min., môžeme podotknúť, že na slovenskej časti hranice prešiel v tomto intervale viac než dvojnásobok cestujúcich a to 43 % dopytovaných, čo bola najpočetnejšia skupina respondentov. V intervale 91-120 min. prešlo ukrajinskú hranicu len o necelé 2 % viac respondentov než na slovenskej strane a to 16,14 % (98) dopytovaných; v limite 181-240 min. prešlo z Ukrajiny do SR 10,37 % (63) cestujúcich (je to o necelé 4 % viac, než na slovenskej časti hranice); nasleduje skupina cestujúcich 7,90 % (48) respondentov, ktorí prešli hranicu z Ukrajiny do SR v intervale 61-90 min; v najkratšom in-

¹ DULEBA Alexander et al.: Integration without Membership. Potential and limits of Ukraine's Association with the EU. Center of the Slovak Foreign Policy Association 2017; GEREMEŠOVÁ, G.: Byť na hranici – poloha Slovenska ako problém politickej geografie. In: Dudinská, I., Dunaj, L., Poláčková, A. (eds.). Dilema hraníc v interdisciplinárnej perspektíve. Prešov: Vydavateľstvo PU 2018, s. 18 – 28; MELKUSOVÁ, H.: Problémy a výzvy pri manažmente slovensko-ukrajinskej hranice, reflexia súčasného stavu prekračovania hraníc SR a UA, UA a SR. *Annales Scientia Politica*, Vol. 6, No. 1, 2017, s. 27 – 45; LAČNÝ, M.: Cezhraničná spolupráca a regionálny rozvoj. Prešov: ADIN 2017; POLAČKOVÁ, A., MARCHEVSKY, O.: Názory slovenských policajtov na problémy legálnej migrácie. In. *Annales Scientia Politica*, Vol. 7, No. 1, 2018, s. 15 – 28; POLAČKOVÁ, A., LAČNÝ, M.: Príležitosti a prekážky pre rozvoj cezhraničnej spolupráce. In: Dudinská, I., Dunaj, L., Poláčková, A. (eds.). Dilema hraníc v interdisciplinárnej perspektíve. Prešov: Vydavateľstvo PU 2018, s. 29 – 37; POLAČKOVÁ, A. -DUDINSKÁ, I. - CIRNER, M.: Koncept politických príležitostí ako impulz rozvoja cezhraničnej spolupráce. *Annales Scientia Politica*, Vol. 6, No. 2 2017, s. 63 – 68.

tervale prešla skupina cestujúcich v počte 5,60 % (34) respondentov, na slovenskej časti hranice, to bola druhá najpočetnejšia skupina, na ukrajinskej časti hranice predposledná skupina, 6,26 % (38) respondentov prekračovala hranicu v limite 241-360 min., najmenej početná bola skupina cestujúcich 2,63 % (16), ktorá

prekračovala hranice z Ukrajiny do SR v limite 360 min. a viac, 8,56 % respondentov (52) sa nevyjadrilo sa k tejto otázke, nečitateľných bolo 4,44 % (23) odpovedí. V nasledujúcom grafe zobrazujeme dĺžky čakania osôb prechádzajúcich hranicu vo Vyšnom Nemeckom z Ukrajiny do Slovenskej republiky.

Graf 7 Trvanie prekročenia ukrajinskej časti hranice Vyšné Nemecké

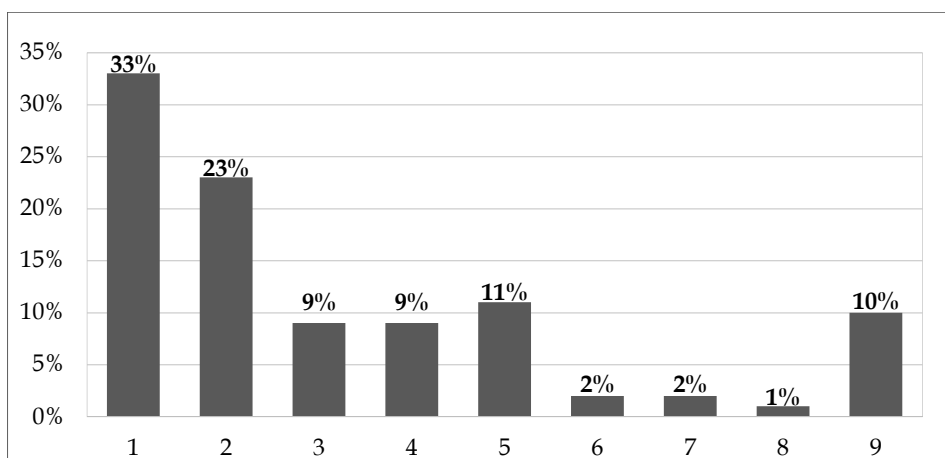
Zdroj: Výskum 1. 8. 2016 – 31. 10. 2016.

Legenda: 1) do 30 min.; 2) 31-60 min.; 3) 61-90 min.; 4) 91-120 min.; 5) 121-180 min.; 6) 181-240 min.; 7) 241-360 min.; 8) 360 a viac; 9) neuvedené; 10) nečitateľné.

Pri zisťovaní dĺžky čakania na odbavenie na slovenskej časti hraničného priechodu sme zistili, že v Ubli cestujúci zo SR na Ukrajinu prechádzali nasledovne: jedna tretina respondentov 33 % (57) v najrýchlejšom čase, t. j. v intervale do 30 min., hneď za ním nasleduje skupina cestujúcich 23 % (40) v intervale 31-60 min.; na treťom mieste je skupina 11 % (19) cestujúcich, ktorý prechádzajú v intervale 121-240

min., nasledujú cestujúci 9,24 % (16), ktorí sú odbavení na slovenskej časti hranice v intervale 61-90 min. tesne za nimi sú respondenti, ktorí čakali 91-120 min. 8,67 % (15); rovnaký počet 2 % (4) respondenti boli odbavení vo veľmi dlhom intervale 181-240 min. a 241-360 min.; 360 a viac minút čakal jeden respondent, čo je 1 % z celkového súboru cestujúcich.

Graf 8 Dĺžka čakania na slovenskej časti hraničného priechodu Ubľa

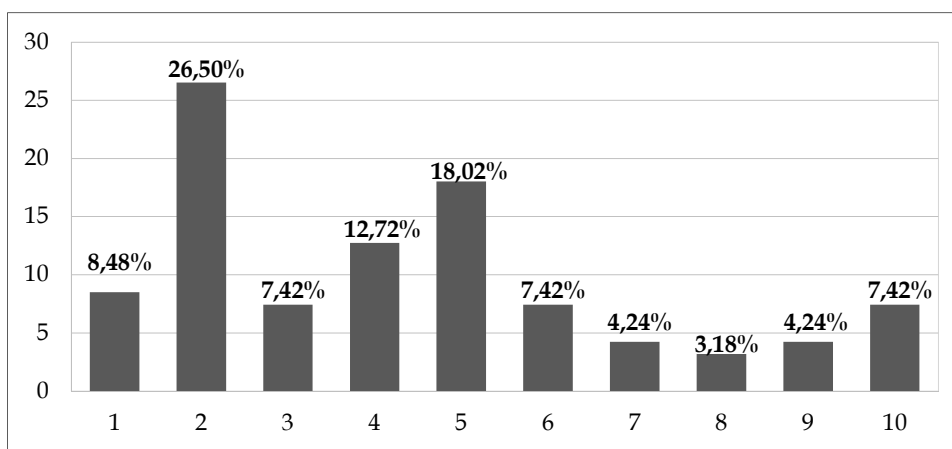
Zdroj: Výskum 1. 8. 2016 – 31. 10. 2016.

Legenda: 1) do 30 min.; 2) 31-60 min.; 3) 61-90 min.; 4) 91-120 min.; 5) 121-180 min.; 6) 181-240 min.; 7) 241-360 min.; 8) 360 a viac; 9) neuvedené; 10) nečitateľné.

Pri skúmaní priemerných časov čakania na ukrajinskej časti hranice v Ubl'a sme zistili, vo výskume realizovanom od 1. 8. 2016 do 31. 10. 2016, ktorého sa zúčastnilo 173 respondentov, že najpočetnejšia skupina respondentov z celého súboru dopytovaných t.j. 26,01 % (45) čakala na hraniciach v priemere v 31-60 min., na druhom mieste bola skupina cestujúcich 19,07 % (33), ktorá čakala v priemere dlhšie, prešla v intervale 91-120 min., na treťom mieste je skupina cestujúcich 9,24 % (16), ktorí čakali v naj-

kratšom intervale, t. j. do 30 min; za nimi nasledujú cestujúci 8,67 % (15), ktorí čakali 31-60 min.; potom skupina 8,09 % (14), ktorí čakali 181-240 min., z celkového výberového súboru 6,35 % (11) respondentov čakalo v intervale 121-180 min., ďalšia skupina čakala v intervale 360 a viac, čo bolo 3,46 % (6) dopytovaných, najmenej cestujúcich 1,73 % (3) čakalo v intervale 241-360 min.; neuviedlo tento údaj 3,46 % (6) respondentov, nečitateľných bolo 4,62 % (8) vyjadrení cestujúcich.

Graf 9 Trvanie prekračovania ukrajinskej časti hranice Ubl'a

Zdroj: Výskum 1. 8. 2016 – 31. 10. 2016.

Legenda: 1) do 30 min.; 2) 31-60 min.; 3) 61-90 min.; 4) 91-120 min.; 5) 121-180 min.; 6) 181-240 min.; 7) 241-360 min.; 8) 360 a viac; 9) neuvedené; 10) nečitateľné.

Zo zistených údajov jednoznačne vyplýva, že čakanie v priemere na ukrajinskej časti hranice je dlhšie než čakanie na odbavovacie procedúry týkajúce sa pohraničnej a colnej kontroly na slovenskej časti hranice, čo vyžaduje v budúcnosti odstrániť prekážky, hlavne na ukrajinskej časti hranice, aby prechod hranice z Ukrajiny do SR bol pružnejší. Nakoľko došlo v súčasnosti k sprísneným kontrolám a dôslednému preverovaniu prechádzajúcich osôb, je možné predpokladať, že v určitých dňoch týždňa v roku 2018 je situácia na hraničných priechodoch Vyšné Nemecké a Ubl'a ešte komplikovanejšia, než bola zachytená vo výskume roku 2016. Je nevyhnutné uviesť, že dlhé čakacie lehoty na ukrajinskej časti hraničného priechodu Vyšné Nemecké a Ubl'a sú spojené aj s tým, že priechod bol preťažovaný vozidlami, ktoré si ukrajinskí občania zakúpili v Slovenskej republike, resp. iných štátoch. Ich majitelia museli v pravidelných intervaloch (5 dní) prechádzať hranicu, aby ich majitelia ušetrili fi-

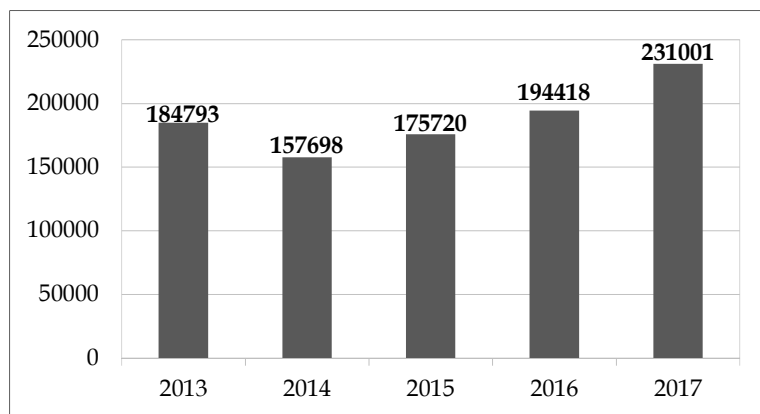
nančné prostriedky, t. j. aby nemuseli platiť vysoké poplatky za registráciu vozidiel na Ukrajine. Táto situácia značne komplikovala, už aj tak napätú situáciu na hraničných priechodoch Vyšné Nemecké a Ubl'a. Situácia sa od dňa 25. 11. 2018 zmenila, nadobudli účinnosť novoprijaté zákony č. 8487 a č. 8488 o zmenách Daňového kódexu Ukrajiny, o zdaňovaní spotrebnou daňou osobných motorových vozidiel s cudzími ŠPZ, ktoré vlastnia ukrajinskí občania. V zmysle týchto zákonov sa zmenili pravidlá kontroly vozidiel so zahraničnou registráciou, na všetkých vonkajších hraniciach Ukrajiny s krajinami Schengenu, ktorých majiteľmi sú občania Ukrajiny (Protestné akcie, 2018, s. 1). Prijatie týchto noriem vyvolalo nespokojnosť majiteľov automobilov, protestovali proti prijatiu týchto zákonov z dôvodov finančnej náročnosti. Blokáda trvala od 26. 11. 2018 do 30. 11. 2018 (bližšie pozri: Protestné akcie, 2018, s. 1). Aj v minulom období boli hraničné priechody pri protestoch blokované

z ukrajinskej strany, vodiči sa snažili vtedy upozorniť na nevhodnosť predpisu, ktorý vyžadoval každých päť dní prechádzať hranicu majiteľa auta s cudzou poznávacou značkou.

Zložitá situácia nastáva aj v určitých obdobiach, sviatky, prázdniny, keď sa vracajú občania Ukrajiny domov, nielen osobná, ale hlavne nákladná doprava na hraničnom priechode Vyšné Nemecké je vystavená dlhým čakacím lehotám na pohraničnú a colnú kontrolu. Avšak ako na to upozornili A. Polačková a O. Marchevský (2018, s. 15 – 28) v štúdiu z výskumu názorov policajtov OHK Vyšné Nemecké a OHK Ubl'a, prácu na hraničných priechodoch komplikuje tiež personálny podstav, t. j. nedostatočný počet službukonajúcich príslušníkov ÚHCP, najmä na hraničnom priechode Vyšné Nemecké, kde je dlhodobo neobsadených 24 miest. Príslušníci ÚHCP sú extrémne vyťažení, pričom zvýšené osobné výkony nie sú adekvátne finančne ohodnotené, prevláda formálnosť a schematickosť odmeňovania, spôsob riadenia má tiež určité nedostatky, problémy sú aj v oblasti komunikácie medzi nadriadenými a podriadenými. Pracovníci nie sú pravidelne doškolovalí, u niektorých sú problémy so znalosťou cudzieho jazyka, najmä angličtiny. Práca je realizovaná často v nevhovujúcom prostredí, situáciu v lete sťažujú horúčavy, výfukové plyny z áut, pracovný výkon niekedy spomaľujú výpadky informačno-komunikačných systémov, či komplikácie pri snímaní odtlačkov prstov na skeneroch.

Hraničný priechod Veľké Slemence – Mali Slemenci je určený peším a cyklistom, je dôležitý najmä pre turistov a návštevníkov pohraničných oblastí. Je možné uviesť, že rok v roku 2014 prešlo týmto priechodom najmenej osôb, čo činí 157 698 cestujúcich. Rok pred tým (2013), to bolo 184 739 osôb, čo je o 17,18 % viac než v roku 2014. Domnievame sa, že najnižší počet osôb, ktoré prešli v roku 2014 týmto priechodom súvisí tiež s komplikovanou politickou situáciou na Ukrajine, keď ľudia si neboli istí bezpečnostnou situáciou v tejto krajine, pričom vnímali aj riziká spojené s neistou sociálno-politickou situáciou a hlavne s vojnovým konfliktom na Východe Ukrajiny. V roku 2015 prešlo týmto priechodom 175 720 osôb, čo je o 11,42 % viac než v roku 2014. Mierny nárast prechádzajúcich osôb sa týka aj roku 2016, keď týmto priechodom prešlo 194 418 ľudí, čo je o viac ako pätinu, než v roku 2014 t. j. 23,28 % osôb. Najväčší počet osôb prešiel priechodom pre peších a cyklistov v roku 2017 a to 221 001 ľudí, čo činí nárast o 46,48 % osôb oproti roku 2014. Tieto údaje dokladajú, že cezhraničná spolupráca sa intenzívne rozvíja, a aj peší hraničný priechod sa podieľa určitou mierou na skvalitnení podmienok pre vzájomné spoznávanie sa a rozvíjanie priateľských vzťahov medzi občanmi Slovenskej republiky a Ukrajiny. Na základe týchto údajov môžeme uviesť, že celkový počet prechádzajúcich hranicu za päť rokov činí 943 576 osôb (Ročenky ÚHCP PPZ MV SR, 2013 – 2017).

Graf 10 Veľké Slemence – Mali Slemenci, počet osôb 2013 – 2017

Zdroj: Ročenky ÚHCP P PZ SR – vlastné spracovanie

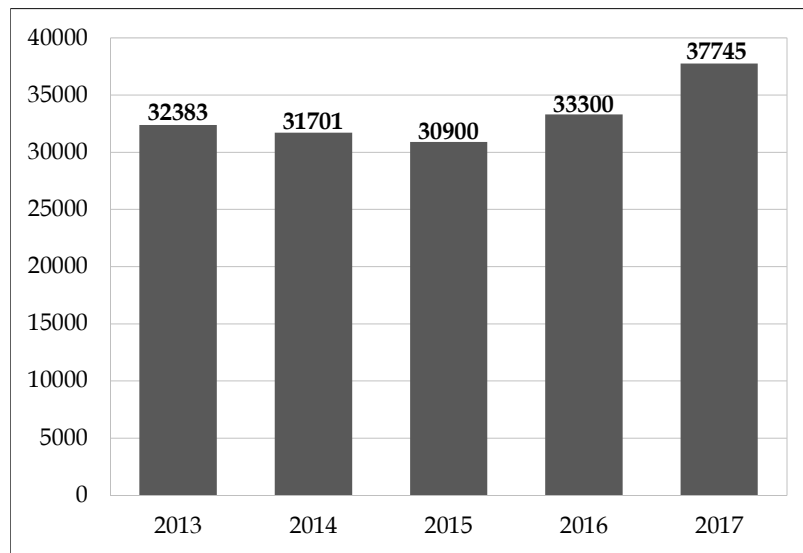
Čierna nad Tisou – Čop je železničný hraničný priechod. ÚHCP MV SR zaznamenalo osoby, ktoré prechádzali týmto priechodom, v nami sledovanom období prešlo najmenej

osôb v roku 2015. V roku 2014 to bolo 31 701 osôb, rok predtým v roku 2013 to bolo 32 383 ľudí, čo je o 2,15 % viac než v roku 2014. V roku 2015 došlo k miernemu poklesu, t. j.

o 2,52 % menej osôb než v roku 2014. Pokles počtu osôb sa viaže na nami už uvedené okolnosti, ktoré súviseli s politickými zmenami na Ukrajine v roku 2014 a ich dopade na hospodársku, obchodnú a colnú politiku, predovšetkým na znižovanie obchodnej výmeny s Ruskou federáciou. V roku 2016 dochádza k mier-

nemu rastu na 33 300 osôb, čo je o 5,54% viac než v roku 2014. Najviac osôb prešlo týmto priechodom v roku 2017, čo činí 37 745 ľudí, t. j. o 19,06 % viac než v roku 2014. Celkovo prešlo týmto priechodom za obdobie piatich rokov 166 029 osôb (Ročenky ÚHCP P PZ SR 2013 – 2017).

Graf 11 Čierna nad Tisou – Čop, počet osôb prechádzajúcich hranicu 2013 – 2017

Zdroj: Ročenky ÚHCP P PZ SR, vlastné spracovanie.

Počet dopravných prostriedkov prechádzajúcich hraničným priechodom Čierna nad Tisou – Čop bol najvyšší v roku 2013 a to 7636, čo je o 3,30 % viac než v roku 2014, keď ich prešlo 7392, následne postupne počet prechádzajúcich vlakových súprav klesal. V roku 2015 prešlo týmto železničným hraničným priechodom 7244 dopravných prostriedkov, čo je o 2 % menej než v roku 2014. Najmenej vlakových súprav prešlo týmto priechodom v roku 2016, t. j. 6 839 dopravných prostriedkov, čo je o 7,98 % menej než v roku 2014. V roku 2017 počet vlakov mierne stúpol na 6983, čo je o 5,53 % menej než v roku 2014, avšak oproti predchádzajúcemu roku ide o mierny nárast. Celkový počet dopravných prostriedkov prechádzajúcich týmto hraničným priechodom za obdobie piatich rokov 2013 – 2017 je 36 094 (Ročenky ÚHCP P PZ SR 2013-2017). Klesajúcich počet vlakových súprav najmä v rokoch 2015 – 2017 prechádzajúci týmto hraničným priechodom súvisí s politickými zmenami na Ukrajine po roku 2014, ktoré ovplyvnili obchodnú, hospodársku, colnú politiku medzi Ukrajinou a Ruskou federáciou, ako aj RF a štátmi EÚ. Voči RF boli prijaté sankcie, po-

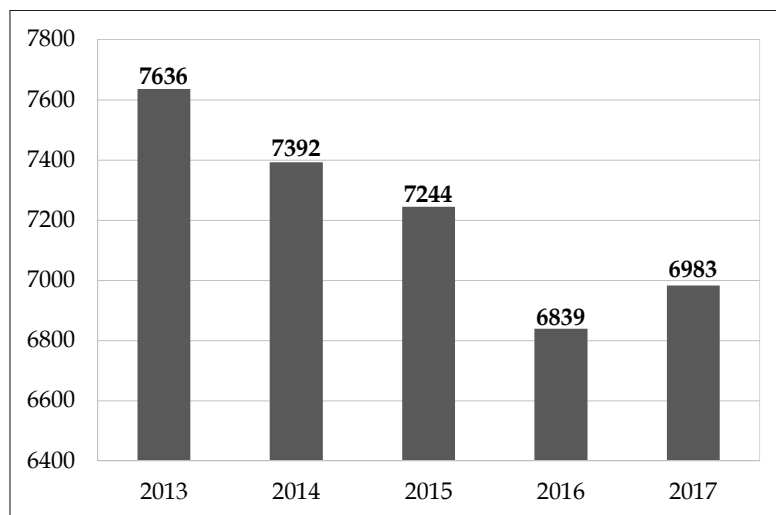
zmenené, či zrušené licencie, a prijaté aj iné obmedzenia, čo sa premietlo do širších spoločenských sfér, nevynímajúc aj medzinárodný obchod. Zníženie prepravy tovarov cez Ukrajinu z Ruskej federácie do SR, ČR a iných krajín EÚ sa premietlo do celkového zníženia počtu dopravných prostriedkov na tomto i ďalších hraničných priechodoch.²

² Z pohľadu Colného úradu sa za jeden dopravný prostriedok na železničných hraničných priechodoch pokladá jedna vlaková súprava, ktorá pozostáva z rušňa a vagónov. Jedna súprava vstupujúca na naše územie cez hraničný priechod Čierna nad Tisou má okolo 70 vagónov a v Maťovských Vojkovciach 46 vagónov. Jeden vagón, ktorým sa prepravuje tovar na širokorozchodnej trati má kapacitu max. 75 ton tovaru. Pri výstupe vagónov na Ukrajinu, je v Maťovských Vojkovciach možnosť vývozu až 56 vagónov. Colný úrad Michalovce cez colné pobočky Čierna nad Tisou a Maťovské Vojkovce vedie evidenciu dovozov (vstupov), ako aj vývozov (výstupov) vagónov, rovnako aj vlakových súprav. Preto je možné zistiť a štatisticky vykázať, aké počty vagónov vstúpili na naše územie a rovnako, aké počty vagónov vystúpili z nášho územia. (Tupta, 2018).

Tendencie vývoja počtu dopravných prostriedkov prechádzajúcich železničným hra-

ničným priechodom Čierna nad Tisou – Čop sme zaznamenali v nasledujúcom grafe.

Graf 12 Čierna nad Tisou – Čop, počet dopravných prostriedkov 2013 – 2017

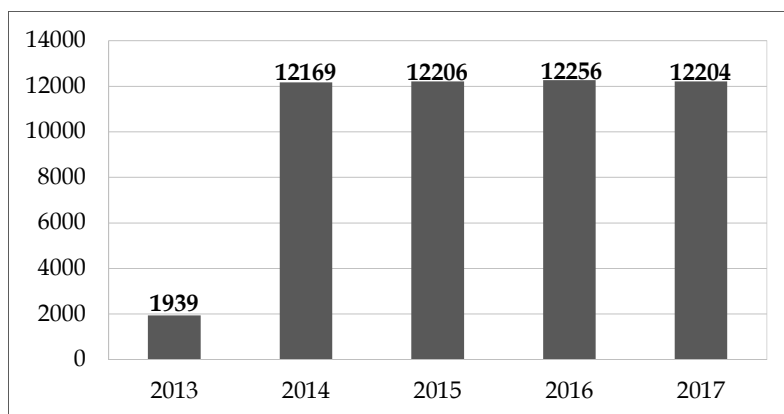

Zdroj: Ročenky ÚHCP P PZ SR, vlastné spracovanie.

Cez železničný hraničný priechod Maťovské Vojkovce prešlo najmenej osôb v roku 2013, a to 1939 osôb, čo je o 84,06 % menej ako v roku 2014. V roku 2014 nastal výrazný rast, počtu osôb, celkovo to bolo 12 169 ľudí. Od tohto roku zaznamenávame už len minimálny vzostup prechádzajúcich osôb. V roku 2015 to bolo 12 206 osôb, čo je o 0,71 % viac než v roku 2014.

V roku 2016 to bolo 12 256 osôb, čo činí nárast o 0,71 % oproti roku 2014. V nasledujúcom roku 2017 klesá počet osôb oproti roku 2016 o 52 osôb na 12 204, čo je ale o 0,28 % viac než v roku 2014. Celkový počet osôb, ktoré prešli týmto hraničným priechodom za obdobie piatich rokov 2013-2017 je 50 774 osôb (Ročenky ÚHCP P PZ SR 2013 – 2017).

Graf 13 Maťovské Vojkovce, osoby 2013 – 2017

Zdroj: Ročenky ÚHCP P PZ SR, vlastné spracovanie.

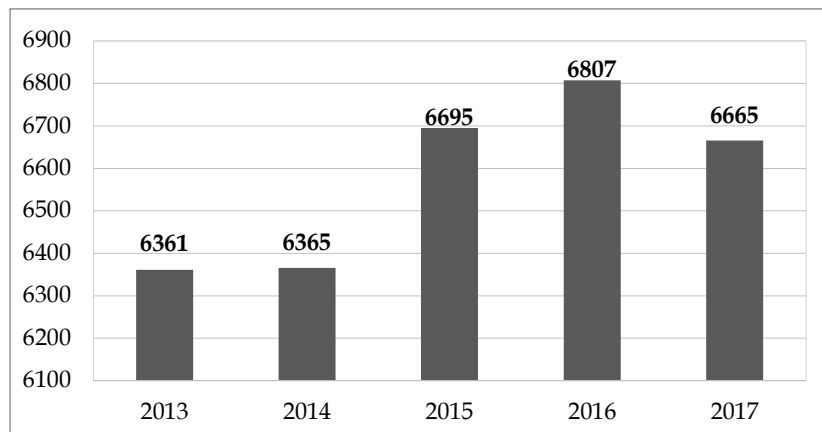
Železničným priechodom Maťovské Vojkovce vedie širokorozchodná trať až do Hanisky pri Košiciach, ktorá zásobuje surovinami – železná ruda, uhlie U.S. Steel Košice, s. r. o. Nachádza sa tu aj colná pobočka Haniska v rámci Colného úradu Košice. Teda cez túto

colnú hraničnú pobočku sa prevažne prepravuje tovar pre U.S. Steel Košice, s. r. o., ale aj ďalšie firmy a organizácie, ktorý je touto pobočkou prepúšťaný do colného režimu tranzit. Tento tovar je preclený, teda prepustený do colného režimu voľný obeh až na colnej po-

bočke Haniska, ktorý prechádza cez Ukrajinu, vrátane tovarov z Ruskej federácie (Tupta, 2018). Týmto priechodom prešlo za obdobie piatich rokov 32 893 dopravných prostriedkov – železničných súprav. Od roku 2013 neustále počet dopravných prostriedkov veľmi mierne rástol. V roku 2014 prešlo týmto železničným priechodom 6365 železničných súprav, čo je o 0,06 % viac než v roku 2013, keď týmto priechodom prešlo 6361 dopravných prostriedkov. V roku 2015 to bolo 6 695 železničných súprav,

čo je o 5,25 % viac než v roku 2014. V roku 2016 týmto hraničným priechodom prešlo 6 807 dopravných prostriedkov, čo je o 7,14 % viac než v roku 2014, v roku 2017 nárast oproti roku 2014 činil 4,47%, čo je 6665 dopravných prostriedkov (Ročenky ÚHCP P PZ SR 2013-2017). Najviac dopravných prostriedkov týmto hraničným priechodom prešlo v roku 2016. Zistené skutočnosti sme vyjadrili prehľadne v grafe č. 14.

Graf 14 Maťovské Vojkovce, dopravné prostriedky 2013 – 2017

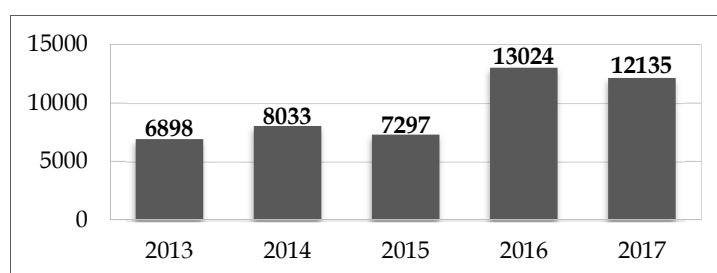

Zdroj: Ročenky ÚHCP P PZ MV SR, vlastné spracovanie.

V súvislosti so sledovaním priepustnosti hranice je možné zaznamenať aj zmeny v udeľovaní pobytov občanom Ukrajiny. Pokiaľ sledujeme počet pobytov občanov Ukrajiny povolených v Slovenskej republike v priebehu ostatných piatich rokov, môžeme skonštatovať, že počet osôb, ktorým bol MV SR povolený pobyt výrazne stúpol v rokoch 2016 a 2017, pričom najväčší počet pobytov bolo udelených v roku 2016. Ak budem porovnávať počet pobytov udelených občanom Ukrajiny na území SR s rokom 2014, keď ich bolo udelených 8033, činí to o 16,45 % viac než bolo udelených v roku 2013, keď toto povolenie dostalo

6898 osôb. V roku 2015 bolo udelených o 9,16 % pobytov menej než v roku 2014, a to 7297. Výrazný nárast udelených pobytov sa viaže na rok 2016 a to 13 024 pobytov, čo je o 62,13 % viac než v roku 2014. Následne v roku 2017 síce trochu klesol počet udeľovaných pobytov, ak to porovnáme s rokom 2016, ale oproti roku 2014, je to výrazný nárast o 51,06% viac udelených pobytov. Zvyšujúci počet udeľovania pobytov pre občanov Ukrajiny súvisí s rastom ľudí, ktorí sa zamestnávajú v SR, ale aj vzrastom počtu študentov, ktorí prichádzajú študovať na Vysoké školy v SR.

Graf 15 Počet povolených pobytov v SR pre občanov Ukrajiny

Zdroj: Ročenky ÚHCP P PZ SR, vlastné spracovanie.

Zhrnutie zistení

Na základe uvedeného je možné urobiť nasledujúce závery:

a) Slovenská republika dodržiava princípy a kritériá ochrany vonkajších hraníc na základe Schengenskej dohody zabezpečuje technické a personálne požiadavky na prevádzku hraničných priechodov medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou, hranica je dôsledne strážená a monitorovaná. Svojou politikou napomáha rozvíjaniu cezhraničnej spolupráce medzi SR a Ukrajinou, vytvára priestor pre slobodný pohyb osôb, dopravných prostriedkov, peších a cyklistov, usiluje sa udržiavať podmienky pre dobrú priepustnosť hranice. Zlepšiť situáciu v priepustnosti hranice medzi SR a Ukrajinou a tak prehľbovať cezhraničnú spoluprácu by podľa našich zistení, ako aj ďalších výskumníkov, mohli nasledujúce opatrenia: doplniť stavy príslušníkov OHK na hraničnom priechode Vyšné Nemecké – Užhorod, ako na slovenskej strane, tak i na ukrajinskej strane. Odmeňovať pracovníkov v sťažených podmienkach individuálne podľa výkonu, operatívne reagovať na meniacu sa situáciu v čase, keď nastáva vysoká koncentrácia dopravných prostriedkov na hraničnom priechode, zabezpečiť bezporuchové fungovanie informačno-komunikačných technológií, ktoré slúžia na evidenciu a záznamy o prechádzajúcich osobách, zlepšiť prípravu na výkon kontroly pravidelnými školeniami pracovníkov, skvalitniť jazykovú prípravu policajtov ako aj komunikáciu medzi vedením a radovými príslušníkmi OHK.

b) Železničné hraničné priechody nemajú vážnejšie problémy, aktívne sa podieľajú na rozvíjaní obchodnej spolupráce medzi SR a Ukrajinou, vytvárajú vhodné podmienky pre ďalší rozvoj cezhraničnej spolupráce. Pokles dopravných prostriedkov prechádzajúcich hraničným priechodom Čierna nad Tisou – Čop súvisí so znížením, resp. zastavením prepravy tovarov z Ruskej federácie cez Ukrajinu do SR a ďalších krajín EÚ, či Európy v súvislosti so sankciami voči RF, ako aj používaním ruskými prepravcami iných hraničných priechodov mimo Ukrajinu. Táto skutočnosť súvisí aj s vojnovým konfliktom na Východe Ukrajiny a zmenou politickej situácie na Ukrajine. Hraničný priechod Veľké Slemence – Mali Slemenci určený pre peších a cyklistov v priebehu pia-

tich rokov vykazuje neustály rast prechádzajúcich osôb, umožňuje tak rozvíjať hlavne malý pohraničný styk, slúži aj turistike a tak vytvára podmienky k nadväzovaniu kontaktov medzi obyvateľmi SR a Ukrajiny.

c) ÚHCP P PZ SR sleduje počty osôb a dopravných prostriedkov, peších i cyklistov prekračujúcich hranicu SR a Ukrajiny. Pri analýze štatistických údajov v rámci legálnej migrácie sme zistili, že najfrekventovanejší a najviac zaťažovaný je hraničný priechod Vyšné Nemecké – Užhorod, kde neustále stúpal počet osôb prechádzajúci hranicou, obdobne i hraničný priechod Ubl'a – Malyj Bereznyj. Situácia týkajúca sa dopravných prostriedkov je odlišná, vo Vyšnom Nemeckom, ako aj v Ubl'i došlo k poklesu prechádzajúcich vozidiel, pričom najnižší počet bol zaznamenaný v roku 2015, toto zníženie počtu vozidiel súvisí s politickou zmenou v roku 2014 na Ukrajine, ako aj s vojnovým konfliktom na Východe Ukrajiny. Vozidlá z Ruskej federácie si volia do krajín EÚ a Európy iné hraničné priechody. Od roku 2015 opäť mierne rastie počet dopravných prostriedkov prechádzajúci uvedenými hraničnými priechodmi. Na hraničnom priechode Čierna nad Tisou – Čop, ktorý je určený pre železničnú dopravu počet osôb prechádzajúcich touto hranicou mierne stúpal od roku 2016, avšak počet dopravných prostriedkov od roku 2016 mierne poklesol. Tento pokles v dopravných prostriedkoch súvisí so znížením prepravy surovín a tovarov z Ruskej federácie do Slovenskej republiky a ďalších krajín Európy cez tento hraničný priechod. Na hraničnom železničnom priechode Maťovské Vojkovce – Pavlovo, počet osôb v roku 2014 výrazne stúpol a udržuje sa približne na rovnakej úrovni doposiaľ, s miernym kolísaním v počte prechádzajúcich osôb. Údaje o prechode dopravných prostriedkov po širokorozhodnej trati týmto hraničným priechodom vykazujú pohyb okolo hodnôt dosiahnutých v roku 2015, v roku 2017 došlo k minimálnemu poklesu oproti roku 2016. Tento hraničný priechod je využívaný hlavne na zásobovanie surovinami z Ukrajiny pre U. S. Steel Košice s. r. o.

d) Vo výskume sme pozornosť zamerali ako na osoby, tak aj na dopravné prostriedky, najväčšia zmena sa týkala roku 2017, keď sme zaznamenali výrazný rast osôb i dopravných prostriedkov, pričom na cestných hraničných priechodoch počty osôb vzrástli aj v súvislosti

so zmenami vo vízovej povinnosti občanov Ukrajiny prichádzajúcich do Slovenskej republiky a ďalších krajín EÚ. Na základe zovšeobecnenia dát z výskumu čakacích dôb na hraničných priechodoch Vyšné Nemecké – Užhorod a Ubl'a – Mali Slemenci v roku 2016 je možné skonštatovať, že lehoty čakania sú výrazne dlhšie na ukrajinskej časti hranice v porovnaní so slovenskou časťou hranice na obidvoch hraničných priechodoch. Zvlášť s nárastom počtu dopravných prostriedkov na hraničnom priechode Vyšné Nemecké je priepustnosť hranice z hľadiska časového zložitejšia a dlhšia, lebo časové limity potrebné na absolvovanie pasovej a colnej kontroly sú výrazne dlhšie než na hraničnom priechode Ubl'a. Dlhé doby čakania na pasovú a colnú kontrolu vyvolávajú u cestujúcich stres a frustráciu. Ďalšie problémy spôsobovalo preťažovanie hraničných priechodov vozidlami, ktoré museli pravidelne – raz za päť dní – prechádzať hranicu, aby ich majitelia neplatili vysoké dovozné clo a mohli používať autá s cudzou poznávacou značkou na Ukrajine. Tento problém bol vyriešený novými daňovými predpismi, ktoré boli prijaté na Ukrajine 25. 11. 2018, avšak nové predpisy zavádzajúce spotrebnú daň pre majiteľov automobilov s cudzou poznávacou značkou vyvolali u občanov Ukrajiny vlnu protestov v dôsledku ktorých došlo k blokácii hraníc z ukrajinskej strany vo Vyšnom Nemeckom a Ubl'i v novembri 2018.

e) Súčasné normy a pravidlá, ktoré upravujú režim na hraničných priechodoch SR a Ukrajina sú stanovené Schengenskými dohodami a na všetkých hraničných priechodoch zo strany SR sú dodržiavané, problémom je ale dostatočné personálne zabezpečenie v pohraničnej i colnej službe. V týchto súvislostiach je tiež dôležité uviesť, že v tomto roku došlo k sprísneniu Schengenských pravidiel. Colná správa SR ich rešpektuje, čo vyžaduje dôslednú kontrolu pasov, evidenciu osôb prechádzajúcich túto hranicu, zavedenie snímkovania odtlačkov prstov na skeneri osôb z tretích krajín. Niekedy sa situácia v priepustnosti hranice spomaľuje, nakoľko dochádza k výpadkom informačno-komunikačných systémov, objavujú sa i iné problémy (komunikačné, jazykové). Tieto skutočnosti následne nepriaznivo vplyvajú na výkony príslušníkov OHK. V roku 2017 výrazne narástol počet osobných i nákladných dopravných prostriedkov prechádzajúcich hranicu vo

Vyšnom Nemeckom i Ubl'i. Z uvedených dôvodov dochádza k predlžovaniu času, ktorý je potrebný pre prechod cestnými hraničnými priechodmi medzi SR a Ukrajinou. Nami uvedené skutočnosti zachytávajú okolnosti a situácie, ktoré komplikujú dynamicky sa rozvíjajúcu cezhraničnú spoluprácu medzi Ukrajinou a SR. Dlhé čakacie lehoty medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou na priechodoch Vyšné Nemecké a Ubl'a implikujú potrebu otvorenia ďalšieho cestného hraničného priechodu medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou, aby sa časové lehoty prechodu hraníc skrátili a priepustnosť hranice sa zvýšila.

Literatúra:

- BENČ, V. (ed): Slovensko-ukrajinská cezhraničná spolupráca: analýza problémov a stratégia rozvoja. Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku, Národný inštitút strategických štúdií – Užhorod, Karpatská nadácia, 2006.
- BLOCKMANS, S. – KONSTAYAN, H.: A-post mortem of the Vilnius Summit: Not yet a „Thessaloniki Moment“ for the Eastern Partnership. Brussels: CEPS Commentary, 3 December 2013. Dostupné na internete: Európsky parlament schválil bezvízový styk s Ukrajinou. Dostupné na internete: <http://aei.pitt.edu/46166/1/HK_%26_SB_Vilnius_Summit.pdf> [28/10/2018].
- DANČIŠIN, V.: Konceptualizácie výskumu hraníc: minulosť a súčasnosť. *Annales Scientia Politica*, Vol. 5, No. 2 (2016), s. 6 – 14.
- DUDINSKÝ, V. – DANČIŠIN, V. – LAČNÝ M.: Výskum cezhraničnej spolupráce medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou. *Annales Scientia Politica*, Vol. 6, No. 1 (2017), s. 46 – 56.
- DULEBA A. et al.: Integration without Membership. Potential and limits of Ukraine's Association with the EU. Center of the Slovak Foreign Policy Association 2017.
- DULEBA, A. a kol.: Hranice a cezhraničná spolupráca. Úvod do výskumu hraníc. Prešov: ADIN 2017.
- DULEBA, A.: Na úvod. In: Stav a perspektívy Východného partnerstva: príležitosti pre zahraničnú politiku Slovenskej republiky. Bratislava: Slovenská spoločnosť pre zahra-

- ničnú politiku a Úrad vlády Slovenskej republiky 2011.
- DULEBA, A.: Ukrajina a Slovensko: geopolitické charakteristiky vývinu a medzinárodné postavenie Ukrajiny. Bratislava: Veda 2000.
- DULEBA, A. – BENČ, V. – BILČÍK, V.: Policy Impact of the Eastern Partnership on Ukraine. Trade, energy, and visa dialogue. Bratislava: Research Center of the Slovak Foreign Policy Association, 2012.
- DULEBA, A. – JANUV, L.: Slovensko-ukrajinské vzťahy v energetickej politike: ponaučenia zo starých chýb. In: Politické vedy, Vol. 10, No. 1 (2017), s. 80 – 104.
- Európsky parlament schválil bezvízový styk s Ukrajinou. 2017. Dostupné na internete: <<http://www.europarl.europa.eu/news/sk/press-room/20170329IPR69065/europsky-parlament-schvalil-bezvizovy-styk-s-ukrajinou>> [10/10/2018].
- GEREMEŠOVÁ, G.: Historický kontext sfomovania súčasných politických identít Východného Slovenska a Zakarpatska. (Stručný náčrt). *Annales Scientia Politica*, Vol. 6, No. 1 (2017), s. 6 – 26.
- GEREMEŠOVÁ, G.: Chasidi v pluralite konfesí Podkarpatskej Rusi a východu Slovenska v prvých desaťročiach 20. storočia. In: Podkarpatská Rus a východné Slovensko v súradniciach času (1918 – 1939). Čriepky z histórie. Eds. P. Švorc a P. Derfiňák. Prešov: Univerzum 2017, s. 137 – 149.
- Komisia európskych spoločností. Oznámenie komisie Európskemu parlamentu a rade. Priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti pre občanov. Väčšia sloboda v bezpečnejšom prostredí. KOM(2009) 262 v konečnom znení. Brusel, 10. 6. 2009. Dostupné na internete: <[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2009\)0262_/com_com\(2009\)0262_sk.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2009)0262_/com_com(2009)0262_sk.pdf)> [10/11/2018].
- LAČNÝ, M.: Cezhraničná spolupráca a regionálny rozvoj. Prešov: ADIN 2017.
- LAČNÝ, M.: Mutual Trade and Cross-Border Economic Interaction of Ukraine and Slovak Republic. In: *Journal of Economic Development, Environment and People*, Vol. 6, No. 3 (2017), s. 92 – 102.
- MELKUSOVÁ, H.: Problémy a výzvy pri maľazmente slovensko-ukrajinskej hranice, reflexia súčasného stavu prekračovania hraníc SR a UA, UA a SR. *Annales Scientia Politica*, Vol. 6, No. 1 (2017), s. 27 – 45.
- POLAČKOVÁ, A. – MARCHEVSKÝ, O.: Názo-ry slovenských policajtov na problémy legálnej migrácie. *Annales Scientia Politica*, Vol. 7, No. 1 (2018), s. 15 – 28.
- POLAČKOVÁ, A. – DUDINSKÁ, I. – CIRNER, M.: Koncept politických príležitostí ako impulz rozvoja cezhraničnej spolupráce. *Annales Scientia Politica*, Vol. 6, No. 2 (2017), s. 63 – 68.
- Prechod schengenskými hranicami sa sprísňuje, čakať sa bude aj pri ceste do Chorvátska. Dostupné na internete: <<http://euractiv.sk/section/mobilita/news/prechod-schengenskymi-hranicami-sa-sprisnuje-cakat-sa-bude-aj-pri-cestech-chorvatska/>>. [10/9/2018].
- Prezídium Policajného zboru ÚHCP, Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v SR, Ročenka ÚHCP MV SR, Bratislava 2013. Dostupné na internete: <http://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicna_a_cudzinecka_policia/roceny/rok_2013/2013-rocenka-UHCP-SK.pdf> [10/10/2018].
- Prezídium Policajného zboru ÚHCP, Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v SR, Ročenka ÚHCP MV SR, Bratislava 2014. Dostupné na internete: <http://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicna_a_cudzinecka_policia/roceny/rok_2014/2014-rocenka-UHCP-SK.pdf> [10/10/2018].
- Prezídium Policajného zboru ÚHCP, Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v SR, Ročenka ÚHCP MV SR, Bratislava 2015. Dostupné na internete: <http://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicna_a_cudzinecka_policia/roceny/rok_2015/2015-rocenka-UHCP-SK.pdf> [10/10/2018].
- Prezídium Policajného zboru ÚHCP, Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v SR, Ročenka ÚHCP MV SR, Bratislava 2016. Dostupné na internete: <http://www.minv.sk/swift_data/source/policia/uhcp/roceny/rok_2016/2016-rocenka-UHCP-SK.pdf> [10/10/2018].

- Prezídium Policajného zboru ÚHCP, Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v SR, Ročenka ÚHCP MV SR, Bratislava 2017. Dostupné na internete: <http://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicna_a_cudzinecka_policia/rocnky/rok_2017/2017-rocenka-UHCP-SK.pdf> [10/10/2018].
- Protestné akcie na ukrajinskej strane hraničných priechodov so SR. 30/11/2018 Dostupné na internete: <http://www.mzv.sk/cestovanie_a_konzularne_info/detail/-/asset_publisher/Iw1ppvnScIPx/content/protestne-akcie-na-ukrajinskej-strane-hranicnych-priechodov-so-sr?_101_INSTANCE_Iw1ppvnScIPx_redirect=%2Faktuality%2Foznamy_a_upozornenia_pred_cestovanim> [30/11/2018].
- Stratégia rozvoja slovensko-ukrajinskej cezhraničnej spolupráce do roku 2020. Košice – Prešov – Užhorod 2014.
- Schengenské hranice a cestovanie. 2017. Dostupné na internete: <<http://www.minv.sk/?schengenske-hranice-a-cestovanie>> [8/9/2018].
- SCOTT, J.: State of the Debate Report D6 (WP1). EUBORDERREGIONS 2011a.
- SCOTT, J.: Borders, Border Studies and EU Enlargement. In: WASTL-WALTER, D. (ed.) The Ashgate Research Companion to Border Studies Burlington, Ashgate Publishing Company 2011b, s. 123 – 142.
- TUPTA P.: Finančná správa v colnej oblasti. Vystúpenie na medzinárodnej konferencii Výskum hraníc, cezhraničná spolupráca a migrácia. Prešov 12. november 2018.
- VENCÁLEK, J.: Vliv genia loci východní fronty 1. světové války na rozvoj přeshraniční spolupráce ve slovensko-polsko-ukrajinském přeshraničním regionu. *Annales Scientia Politica*, Vol. 6, No. 1 (2017), s. 57 – 62.

Štúdia je čiastkovým výstupom grantovej úlohy Asociácia dohoda EÚ s Ukrajinou a cezhraničná spolupráca medzi Slovenskom a Ukrajinou: dôsledky a príležitosti (AASKUA) – APVV-15-0369.